

Sammendrag:

Valg av indikatorer på sikkerhet i vegtrafikken

Sikkerhetsstyring av vegtrafikken er et prosjekt som inngår i Vegdirektoratets Etatsprosjekt – Nullvisjonen. Transportøkonomisk institutt (TØI) er som et ledd i prosjektet bedt om å plukke ut de 3-5 viktigste tilstandsindikatorerne innenfor områdene trafikantadferd og kjøretøykvalitet. Hensikten er å øke forståelsen for hvilke tilstander det er viktig å påvirke for å bedre trafikksikkerheten.

Til utvelgelsen har vi brukt disse hovedkriteriene:

- Indikatorerne må ha klar sammenheng med antall drepte eller hardt skadde;
- Jo flere drepte eller hardt skadde som kan unngås ved maksimal tilstandsforbedring, jo viktigere er indikatoren;
- Det må være mulig å måle tilstandsendringer med tilstrekkelig kvalitet.

Vi har gått gjennom alle eksisterende og en del potensielle indikatorer. De indikatorerne vi har plukket ut som særlig viktige, er:

- Indikator knyttet til overholdelse av fartsgrensene
- Indikator for bilbeltebruk
- Indikator for kjøring med promille eller annen type rus
- Indikator for bilføreres respekt for fotgjengere i eller ved gangfelt

Ingen av indikatorerne på kjøretøykvalitet er viktige nok sammenlignet med disse. Når det gjelder promille er det over 20 år siden det i Norge ble gjennomført en landsomfattende vegkantundersøkelse. For annen type rus er en slik undersøkelse aldri blitt gjennomført. Stort sett har man bare Utrykningspolitiets kontroller til å danne seg et bilde av omfanget av kjøring med promille og annen rus. På den annen side kan man gjennom den ulykkesgranskningen som finner sted, anslå andelen bilførere med ulovlig promille, til en viss grad også annen rus, blant dem som er involvert i personskadeulykker. Det anbefales at det tas initiativ til å få gjennomført en landsomfattende vegkantundersøkelse om promille og annen type rus. Videre anbefales det å forbedre ulykkesgranskningen, samt innlemme annen type rus blant de faktorer som rutinemessig undersøkes. På bakgrunn av dette kan en indikator etableres.

Kvaliteten i tilstandsundersøkelsene

Statens vegvesen gjennomfører for tiden 17 såkalte tilstandsundersøkelser innenfor trafikantadferd og kjøretøykvalitet. Disse undersøkelsene gjennomføres periodisk og er hovedkilden til informasjon om de tilhørende indikatorerne. Bilbetteellingene er et klassisk og velkjent eksempel her. Ut fra denne tilstandsundersøkelsen estimerer man bilbeltebruken i landet og i nærmere spesifiserte geografiske områder. Det estimeres for eksempel også egne andeler bilbeltebruk blant bilførere og passasjerer, og for trafikk i tettbygde strøk og spredtbygde strøk.

Rapporten kan bestilles fra:

Transportøkonomisk institutt, Postboks 6110 Etterstad, 0602 Oslo

Telefon: 22 57 38 00 Telefax: 22 57 02 90

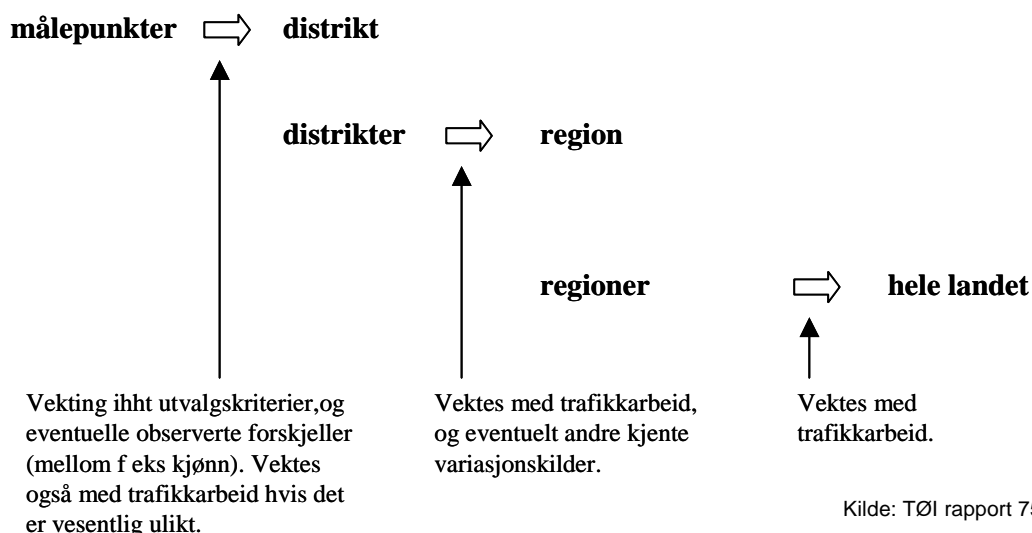
Statens vegvesen har ønsket en kritisk gjennomgang av kvaliteten i samtlige tilstandsundersøkelser.

Vår gjennomgang viser at selve opplegget for innsamling av data stort sett er godt gjennomtenkt og dokumentert, men at opplegget ikke alltid følges i praksis. Dette er nok hovedårsaken til de uforklarlige variasjoner i estimatene mellom ulike geografiske områder og fra år til år.

Følgende hovedpunkter til forbedring detaljeres i rapporten:

- Utvikling av en modell for indikatorene som er i samsvar med det indikatorene skal fortelle. Det må tas hensyn til de viktigste kildene til variasjon i adferd i trafikken. Modellen er hierarkisk i sin natur da det opereres med indikatorer på lokalt, regionalt og landsdekkende nivå.
- Utvalgsplan som sikrer størst mulig grad av representative utvalg.
- Utvalgsplanen må følges i praksis for å få sammenlignbare resultater.
- Estimering av indikatorene må følge samme modell som for indikatorene. Dette krever at estimater vektes sammen til estimater for større og større geografiske områder.
- I estimeringen må det tas hensyn til trafikkarbeid (trafikkmengde). Det er den klart viktigste vekten. Estimater som slås sammen til å danne et estimat for et større område, må vektes med det trafikkarbeidet som estimatene (områdene) representerer i forhold til hverandre.
- Analysen kan baseres på normalfordelte gjennomsnittstørrelser. Dette gjør det statistisk enkelt å håndtere vekting av estimater. Usikkerheten i estimatene i form av konfidensintervall går også greit å beregne.

Følgende skisse viser modellstrukturen som gjelder for de aller fleste tilstandsundersøkelsene.

Figur S.1 Oppsummerende skisse for hvordan vegkantundersøkelsene på ulike nivå kan forbedres.